

Máthé Réka Zsuzsánna

A versenyképesség csak protekcionizmus és befektetés kérdése lenne?

Augusztus 20-án Drezdában új félvezetőgyár építését kezdték meg, amelynek jelentőségét az is alátámasztja, hogy a megnyitón Olaf Scholz német kancellár, Michael Kretschmer szászországi tartományi miniszterelnök és az Európai Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen is részt vett. A gyár négy vállalat, a tajvani Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC), a Bosch, az Infineon és az NXP együttműködéseként jöhetett létre, amely elsősorban az autóiparban használt chipeket fogja gyártani és forgalmazni. A többségi tulajdonrészrel, 70%-kal a TSMC rendelkezik,¹ míg a másik három vállalat egyenként 10%-os tulajdonjoggal bír. A vállalat olyan termékeket fog gyártani, amelyeket Európa egyetlen más létesítményében sem állítanak elő, így a Bizottság elnök asszonya jóváhagyta Németország 5 milliárd euró értékű állami támogatását.² A gyár megépítése és üzembe helyezése várhatóan több mint 10 milliárd euróba kerül, ebből a TSMC 3,5 milliárd eurós kezdeti beruházást tervezett.³

A cég egyik célkitűzése, hogy részt vegyen a chipekről szóló uniós jogszabály céljainak megvalósításában,⁴ így 2030-ra megduplázza a régió részesedését a globális chipgyártásban, és a világpiacon elérje a 20%-os arányt. Ennek érdekében hozott létre partneri kapcsolatokat hasonló értékrendű országok között a félvezetőgyártás területén, illetve kívánja segíteni az olyan európai kis- és középvállalatok működését, amelyek ezen a területen stabil ellátói lehetnek az értékláncoknak. Vagyis a vállalat szorosan együttműködni kíván a különböző európai beszállítókkal. A Bizottság elnöke a vállalkozást az európai chip-szektor területén „igazi befektetési forradalom”-ként minősítette, majd ismertette az európai versenyképesség fokozása érdekében tervezett újabb lépéseit.

Először is, az új többéves költségvetési ciklusban új európai versenyképességi alap létrehozását tervezi. Von der Leyen ismertette, hogy az alapot új stratégiái

¹ MEDITHI 2023.

² Speech by President Von der Leyen at the Groundbreaking Ceremony for the European Semiconductor Manufacturing Company (ESMC) Semiconductor Plant 2024.

³ MEDITHI 2023.

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1781 rendelete.

technológiákba való befektetésre használnák, amelyek hozzájárulnak a közös európai érdeket szolgáló fontos integrált projektek megvalósításához (*Integrated Important Projects of Common European Interest – IPCEI*),⁵ mint például az egészségügyi vagy mikroelektronikai értékláncok vagy a felhőalapú számítástechnika, de a Bizottság elnöke a chipeket és a fejlett csomagolástechnikát is kiemelte. Másodszor, új tiszta ipari megállapodás létrehozását szeretné javasolni annak érdekében, hogy olcsó és tiszta energiát biztosítsanak. Végezetül, a munkapiaci akadályok leküzdése érdekében a készségek unióját szeretné létrehozni. Ennek pontos mibenlétét nem fejtette ki, de minden akadályt el szeretne hárítani, amely az európai munkavállalókat elválasztja azoktól a képzésektől, amelyek a hasonló minőségű munkahelyek betöltéséhez szükségesek.

Egyelőre úgy tűnik, hogy a Bizottság elnöke a következő költségvetési ciklusban több olyan szakpolitikai iránynak adna prioritást, amelytől az uniós versenyképesség növekedését várja, mint például a technológiai fejlesztések és azok támogatásainak pontosabb összehangolása, az uniós értékláncok megerősítése és valamiféle egységes uniós képzés vagy képesítés kialakítása. Ezek valóban szükséges elemei az uniós ipari versenyképesség fejlesztésének, ám önmagukban nem elégségesek.

Az ipari versenyképesség jelensége, bár egyszerűnek tűnik, mégis annál összetettebb, semhogy a terület szakértői és döntéshozói egyértelműen meg tudnának egyezni abban, hogy pontosan mit is jelent, és hogyan is lehet mérni. Úgy tűnik, a politikai döntéshozók számára leginkább egyfajta félelmet keltő jelenség, hogy az ország vagy ez esetben az Európai Unió vesztesre áll nemzetközi partnereivel szemben valamilyen területen, és ezt leginkább a nemzetközi kereskedelemben lehet nyomon követni különböző mérőszámokkal.⁶ A megoldás az ipar nagy méretű állami támogatása, a kereskedelmi protekcionista eszközök bevezetése és így a saját ipar és ipari termelők védelme. A szakértők – a fogalom egyértelmű definíciójának hiányában – leginkább azon vitáznak, hogy hogyan is kellene mérni a versenyképességet, és különböző mérőszámokat dolgoznak ki a gazdasági eredményesség, a piaci részesedés mértéke, valamint az egyes vállalatok esetében a piaci koncentráció mérésére.

A legtöbb esetben azonban, ahogyan Krugman már évtizedekkel ezelőtt is leírta, egy-egy ország vagy jelen esetben a 27 ország gazdaságát tömörítő Európai Unió versenyképességének mérése óhatatlanul csapdába vezet. Az EU kereskedelmi mérlege nyilván elárul valamit az uniós ipar versenyképességéről,

⁵ Approved integrated Important Projects of Common European Interest (IPCEI) [é. n.].

⁶ KRUGMAN 1994.

ám leginkább azt, hogy a külföldi partnerek milyen mértékben keresik az adott uniós terméket. Azt például nem, hogy adott partner azért nem vásárolja-e az uniós termékeket, mert ő maga is protekcionista intézkedéseket vezetett be. Ahogyan azt sem, hogy az uniós polgárok életszínvonala emelkedett vagy csökkent az adott kereskedelmi változás következtében. Az 1950-es években az Egyesült Államok rendkívül zárt gazdaság volt, gazdaságának motorját belső piaca szolgáltatta, így a vállalatok termelése is leginkább a helyi piacokra irányult. Amennyiben csak az erre az időszakra vonatkozó kereskedelmi mérleget néznénk, akár arra a következtetésre is juthatnánk, hogy az USA elveszítette versenyképességét, és már lassan elszegényedett ország. A valóságban azonban az amerikai életszínvonal egyáltalán nem csökkent.

Hasonlóan, a termelékenység, a hatékonyság és a jövedelmezőség elárulhatja, hogy milyen áron szerezzük be a nyersanyagokat, azokat mennyire olcsón és gyorsan tudjuk előállítani, sőt, még arra is következtethetünk, hogy mennyire szervezzük jól a munkafolyamatokat. Ezek hasznos mérőeszközök, amelyek alapján pontosítani és javítani lehet a gazdasági folyamatokon. Ám mindezek önmagukban nem mondanának semmit az uniós gazdaságról és az ezzel együtt járó uniós életforma fenntartásának lehetőségéről, hiszen könnyen meglehet, hogy egyszer csak az EU az uniós bérek viszonylagos alacsony tartásával tudná versenyképességét megőrizni. Az olcsó munkaerő által biztosított előny mindenképpen pozitívan jelenik meg a mérőszámokban, ám nem feltétlenül az életszínvonalban.

Az EU versenyképességének hasonló mérőszámokkal való vizsgálatával és az azok alapján bevezetett intézkedések alapján könnyen lehet, hogy szem elől tévesztünk más rendkívül fontos dolgokat. Az a nézet, amely szerint a világkereskedelem zérőösszegű játszma, és az egyik versenyző térnyerése óhatatlanul a másik kárára válna, nem feltétlenül fog segíteni eligazodni az olyan kérdésekben, amelyek a következő évtizedekben a leglényegesebbek lehetnek.

Így például abban sem, hogy hogyan alakulhatnak át a globális erőviszonyok, és ebben az új környezetben az Európai Unió politikai partnerei rendelkeznek-e megfelelő gazdasági, katonai és technológiai erővel, valamint a szükséges humán erőforrással ahhoz, hogy az EU megtarthassa jelenlegi hatalmi pozícióját. Vagy más: például tíz év múlva hogyan alakul az EU korfája, lesz-e alkalmas munkaerő, amely megtermeli az európai jóléthez köthető közjóságokat, illetve fenntartja a szociális ellátórendszert? Esetleg: képesek leszünk-e megfizethető áron előállítani a biztonságos és jó minőségű élelmiszert?

A jelenlegi uniós vezetés szükséges lépéseket tesz annak érdekében, hogy ipara – bizonyos mérőszámok szerint – versenyképes legyen. Ugyanakkor már

A versenyképesség csak protekcionizmus és befektetés kérdése lenne?

több protekcionista intézkedést bevezetett elsősorban Kínával szemben, és ha átmenetileg is, de lazította az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat.⁷ Lépéseket kíván tenni az olcsó energia elérése érdekében, és ezekre több tíz- vagy akár százmilliárd eurós támogatást szán a következő költségvetési ciklusból. Vagyis mindent megtesz, ami szükséges lenne, ha az EU cég volna.

Csakhogya a költségvetési források olyan mértékű átcsoportosítása, mint amilyent legutóbb tapasztaltunk,⁸ illetve a Bizottság elnök asszonyának nyilatkozatából várhatunk, arra utal, hogy még kevesebb pénz fog jutni a kohéziós politikára és a közös agrárpolitikára. Ezen szakpolitikák alapos reformja ugyanúgy szükséges,⁹ mint megfelelő támogatásuk.¹⁰ Az uniós lakosságot közvetlenül érintő és annak jólétét és egészségét szolgáló politikák nélkül az EU ipari stratégiája is legfeljebb absztrakt mérőszámok szintjén lehet versenyképes.

2024. augusztus 27.

Felhasznált irodalom

- Approved Integrated Important Projects of Common European Interest (IPCEI) [é. n.]. *European Commission*. Online: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/ipcei/approved-ip-ceis_en?prefLang=hu&etrans=hu
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1781 rendelete (2023. szeptember 13.) az Európa félévezető-ökoszisztémájának megerősítését célzó intézkedési keret létrehozásáról és az (EU) 2021/694 rendelet módosításáról (csiprendelet) (EGT-vonatkozású szöveg). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32023R1781>
- KRUGMAN, Paul (1994): Competitiveness: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs*, 73(2), 28–44. Online: <http://gesd.free.fr/krugman94.pdf>
- MÁTHÉ Réka Zsuzsánna (2022): Mire lesz több és mire kevesebb pénz? In BAGI Nikolett Dóra et al. (szerk.): *EUSTRAT Műhelytanulmányok 2020*. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem, 78–80.
- MÁTHÉ Réka Zsuzsánna (2024a): Veszélyben a közös piac? *Ludovika.hu*, 2024. március 12. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2024/03/12/veszelyben-a-kozos-piac/
- MÁTHÉ Réka Zsuzsánna (2024b): A fejetlen régiók problémái. *Ludovika.hu*, 2024. július 19. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2024/07/19/a-fejetlen-regi-ok-problemai/
- MÁTHÉ Réka Zsuzsánna (2024c): Az európai mezőgazdaság a háború és a klímavédelem között. *Ludovika.hu*, 2024. március 25. Online: www.ludovika.hu/blogok/

⁷ MÁTHÉ 2024a.

⁸ MÁTHÉ 2022.

⁹ MÁTHÉ 2024b.

¹⁰ MÁTHÉ 2024c.

ot-perc-europa-blog/2024/03/25/az-europai-mezogazdasag-a-haboru-es-a-klimavedelem-kozott/

MEDITHI, Vivian (2023): TSMC, Bosch, Infineon and NXP Enter Joint Venture to Build \$11 Billion Plant in Germany. *Investopedia*, 2023. augusztus 28. Online: www.investopedia.com/tsmc-bosch-infineon-and-nxp-to-build-usd11-billion-plant-in-germany-7571257

Speech by President Von der Leyen at the Groundbreaking Ceremony for the European Semiconductor Manufacturing Company (ESMC) Semiconductor Plant (2024). *European Commission*, 2024. augusztus 20. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_24_4304